

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Схвалено Вченою радою УНУ
(протокол від 26 лютого 2026 р., № 6)

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора Уманського
національного університету
Владилена СОКИРСЬКА

26.02.2026

Введено в дію наказом в.о. ректора
від 26.02.2026 № 01/16/14/од

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОСВІТНІ ПРОГРАМИ
В УМАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення «Про освітні програми в Уманському національному університеті» (далі - Положення) підготовлено відповідно до вимог Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII та Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.

1.2. Положення ґрунтується на ключових засадах таких нормативно-правових документів: постанова Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 р. «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (зі змінами та доповненнями), постанова Кабінету Міністрів №266 від 29.04.2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (зі змінами та доповненнями), постанова Кабінету Міністрів №261 від 23.03.2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами та доповненнями), Наказ МОН № 1151 від 06.11.2015 р. «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №266» (зі змінами та доповненнями), постанова Кабінету Міністрів № 1021 від 30.08.2024 р. «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», Постанова Кабінету Міністрів № 1223 від 25.10.2024 р. «Деякі питання присвоєння професійних кваліфікацій закладами вищої освіти в разі відсутності професійного стандарту», Наказ МОН №686 від 15.05.2024 р. «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» № 1341 від 23.11.2011 р. (зі змінами та доповненнями), «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти» (наказ МОН України № 584 від 30.04.2020 р. «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти»), Загальна Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (редакція 2018 р.), Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.), «Національний освітній глосарій: вища освіта»; глосарій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, наказ МОН «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» (№ 1583 від 29.12.2023 р.).

1.3. Основні терміни Положення та їх визначення:

Автономія закладу вищої освіти самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку

академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів, та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

Атестація – встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньої програми.

Галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей.

Гарант освітньої програми – науково-педагогічний, педагогічний та/або науковий працівник, який працює в університеті за основним місцем роботи, має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю.

Група забезпечення освітнього процесу освітньої програми – це науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники, які працюють в Університеті та залучені до реалізації освітніх компонентів, забезпечують досягнення цілей і результатів навчання, визначених освітньою (освітніми) програмою (програмами) на відповідному рівні вищої освіти, і відповідають кваліфікаційним вимогам, які визначають Ліцензійні умови.

Забезпечення якості освіти – сукупність процедур, які застосовують на інституційному (внутрішньому) та національному і міжнародному

(зовнішньому) рівнях для якісної реалізації освітніх програм і присудження кваліфікацій.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в Університеті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного освітнього ступеня і кваліфікації.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти, що ґрунтується на виборі здобувачем вищої освіти освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, форм і строків здобуття освіти, освітніх компонентів. У вищій освіті індивідуальна освітня траєкторія включає, зокрема, послідовність здобуття освітніх кваліфікацій, академічну мобільність, визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти тощо. Індивідуальна освітня траєкторія формується здобувачем вищої освіти з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду.

Індивідуальний навчальний план – документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів. Індивідуальний навчальний план може передбачати річне навчальне навантаження в обсязі не менше 30 і не більше 80 кредитів ЄКТС для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Індивідуальний навчальний план формується з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів, освітньої політики закладу вищої освіти та результатів особистого вибору здобувачем вибіркових освітніх компонентів. Обсяг навчального навантаження протягом навчального року здобувача вищої освіти, який навчається за державним (регіональним) замовленням, за кошти пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти, не може бути меншим, ніж передбачений навчальним планом закладу вищої освіти на відповідний рік навчання. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим до виконання здобувачем вищої освіти.

Кваліфікація, визнана закладом вищої освіти або іншим суб'єктом освітньої діяльності у сфері вищої освіти та засвідчена документом про вищу освіту – сукупність визначених освітньою програмою та здобутих особою компетентностей (результатів навчання).

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не

менше 10 годин для початкового рівня (короткого циклу) та першого (бакалаврського) рівня, не менше 8 годин для другого (магістерського) рівня та третього (освітньо-наукового/освітньо-творчого) рівня вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти. Розрахункове навчальне навантаження здобувача вищої освіти протягом одного навчального року за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти становить 60 кредитів ЄКТС.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентності рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної галузі, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку;

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної галузі, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.

Ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Міждисциплінарна предметна область – предметна область, яка повністю або частково охоплює предметні області двох чи більше спеціальностей однієї або декількох галузей знань.

Робоча навчальна програма освітнього компонента – навчально-методичний документ, складниками якого є опис освітнього компонента, заплановані результати навчання, програма, структура, теми семінарських (практичних, лабораторних) занять, завдання для самостійної роботи, індивідуальні завдання, методи контролю, схема нарахування балів, рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті тощо.

Національна рамка кваліфікацій (НРК) – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Загальна рамка кваліфікацій європейського простору вищої освіти – оновлена загальна рамка кваліфікацій в ЄПВО, яка містить загальні характеристики короткого циклу, першого, другого та третього циклів на основі результатів навчання та компетентностей, а також кредитні діапазони в короткому циклі, першому та другому циклах.

Освітня кваліфікація – це визначена закладом освіти чи іншим уповноваженим суб'єктом освітньої діяльності та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

Освітній компонент (ОК) – змістовна навчальна складова освітньої програми як автономний, офіційно структурований навчальний досвід, що повинен мати послідовний чіткий набір результатів навчання, конкретні види навчальної діяльності згідно з визначеною кількістю кредитів ЄКТС та часом, виділеним в рамках освітньої програми, відповідні критерії оцінювання (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, підготовка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) тощо).

Освітній процес – інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвинених особистостей.

Освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма (ОП) – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою цілей та результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може передбачати єдину спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Предметна область – частина наявних знань людства, що виокремлюється за ознакою спорідненого змісту. Предметні області поділяються на широкі (галузі знань), деталізовані (спеціальності, предметні спеціальності, спеціалізації), міждисциплінарні (на перетині предметних областей кількох спеціальностей чи галузей знань).

Предметна спеціальність – частина предметної області спеціальності, що охоплює освітні програми, спрямовані на підготовку педагогічних працівників, які здійснюють підготовку за одним або декількома предметами (інтегрованими курсами), передбаченими законодавством у сфері повної загальної середньої освіти.

Робоча група – затверджена протоколом кафедри (якщо ОП буде реалізовуватися на одній кафедрі) або протоколом міжкафедрального засідання

(якщо ОП буде реалізовуватися кількома кафедрами) група науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників, які відповідальні за започаткування та реалізації освітньої програми за спеціальністю на певному рівні вищої освіти і відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами. До складу робочої групи входять науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники, які працюють в Університеті за основним місцем роботи. До складу робочої групи можуть входити здобувачі вищої освіти, роботодавці, представники академічної спільноти та інші особи (стейкхолдери).

Професійна кваліфікація (повна професійна кваліфікація) – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

Професійний стандарт – це затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти частина предметної області галузі освіти і науки.

Спеціалізація – частина предметної області спеціальності, яка може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ), результатів навчання за відповідними спеціальностями.

Стейкхолдери (зацікавлені сторони, від англійського stakeholders) – особи або групи осіб (роботодавці, випускники, здобувачі вищої освіти та ін.), що зацікавлені або мають відповідні вимоги до діяльності закладу освіти та провадження освітньої програми.

Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

Якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, який спрямований на здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

Fitness for purpose – принцип адекватності, домірності, відповідності засобів, що застосовуються для досягнення певної визначеної мети, у т.ч. відповідності методів навчання і викладання заявленим в освітній програмі цілям. Заклад вищої освіти завжди повинен мати раціональне пояснення своїм діям чи сформованим політикам (policies).

Liberal arts education (вільне творче навчання) – концепція, розрахована на самостійне формування здобувачем вищої освіти траєкторії власного навчання. Вона значною мірою спирається на курси вільного вибору. Цей підхід спрямований на персональне зростання здобувачів вищої освіти, включно з їхніми інтелектуальними спроможностями, здатністю приймати рішення, мати широкий світогляд тощо, а також справляти вплив на підвищення якості освітнього процесу ЗВО.

Minor – це мінімальний набір курсів, що дозволяє здобувачеві вищої освіти одержати загальну уяву з іншої галузі або спеціальності.

Soft skills (т.зв. “м'які навички”, “соціальні навички” чи “навички успішності”) дозволяють випускникам ЗВО бути успішними на своєму робочому місці. До soft skills зараховують навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння врегульовувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань), здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, креативність і т.ін. Іноді до соціальних навичок також зараховують знання іноземних мов, в першу чергу англійської мови.

2. ВИДИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ЇХ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2.1. Реалізація ОП здійснюється за очною, заочною, дистанційною, дуальною та іншими формами здобуття освіти. При організації різних форм здобуття освіти структура, обсяг, зміст і результати ОП за відповідним рівнем

вищої освіти не повинні відрізнятися між собою. У межах однієї спеціальності Університет може реалізувати декілька освітніх програм за різними спеціалізаціями (відповідно до Стандарту вищої освіти та нормативних документів). Профільна спрямованість, зумовлена суттєвими особливостями предметної сфери програми, переліком компетентностей, результатами чи переліком освітніх компонентів, є підставою для розроблення окремої ОП.

2.2. В Університеті можуть реалізовуватися міждисциплінарні освітні програми, які створюються на всіх рівнях вищої освіти в межах міждисциплінарної предметної області. Міждисциплінарні освітні програми забезпечують:

- досягнення визначених ними компетентностей, зокрема з числа передбачених стандартами вищої освіти спеціальностей, що утворюють міждисциплінарну предметну область;
- набуття компетентностей і результатів навчання відповідного рівня вищої освіти згідно/відповідно з частиною першою статті 5 Закону України «Про вищу освіту» та кваліфікаційного рівня до Національної рамки кваліфікацій.

Міждисциплінарна освітня програма передбачає опанування знання, що знаходиться на межі галузей знань, спеціальностей та/або належить до кількох спеціальностей, які і визначають її предметну область. Інформація про відповідні галузі, спеціальності зазначається в документі про здобуту вищу освіту, що видається після успішного завершення програми, як елемент опису освітньої кваліфікації. Зміст міждисциплінарної освітньої програми має відповідати предметній області, визначеній цими галузями, спеціальностями. Програма вважається міждисциплінарною, якщо обсяг освітніх компонентів в кредитах європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС), що може бути співвіднесений з відповідними спеціальностями (галузями), які визначають її предметну область, є приблизно однаковий. У випадку домінування одного з таких компонентів програму слід віднести саме до відповідної спеціальності (галузі), а не вважати міждисциплінарною.

Прийняття або зміна стандарту вищої освіти є підставою для розроблення нової ОП або перегляду існуючої.

2.3. Опис освітньої програми (додаток 1) повинен містити: назву освітньої програми; рівень вищої освіти; галузь знань (галузі знань, за потреби - для міждисциплінарних освітніх програм); спеціальність (спеціальності - для міждисциплінарних освітніх програм); спеціалізацію або предметну спеціальність (за наявності); опис предметної області; цілі освітньої програми; тип освітньої програми (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча); тип диплома (спільний (подвійний) диплом) (за наявності); найменування партнера за узгодженою спільною освітньою програмою (за

наявності); мову (мови) викладання; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми; форми здобуття освіти за цією освітньою програмою та розрахункові строки виконання освітньої програми за кожною з них; вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою (відповідно до стандартів вищої освіти); компетентності та програмні результати навчання, які дають право на присудження/присвоєння визначеної освітньою програмою освітньої або освітньої та професійної кваліфікації (кваліфікацій); форму (форми) атестації здобувачів вищої освіти; перелік обов'язкових освітніх компонентів, їх логічну послідовність; можливості працевлаштування за здобутою освітою; процедури присвоєння професійних кваліфікацій (у разі їх присвоєння).

2.4. Профіль ОП визначає її характерні риси, місце в освітньому просторі, співвідношення з тематикою наукових досліджень (за потреби). Він розробляється для полегшення розуміння ОП зацікавленими сторонами: абітурієнтами, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками закладів вищої освіти, професіоналами, керівниками закладів вищої освіти, агенціям забезпечення якості, органам ліцензування й акредитації тощо.

Дані профілю ОП є частиною інформаційного пакету Університету, на основі якого формується додаток до диплома європейського зразка.

Перелік освітніх компонентів (у тому числі перелік навчальних дисциплін) відображає розподіл ОП на окремі освітні компоненти та логічну послідовність їх вивчення.

2.5. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП є відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ОП (переліком освітніх компонентів) і запланованими програмними компетентностями.

2.6. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентами ОП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ОП і запланованими програмними результатами.

2.7. Університет на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової, освітньо-мистецької) програми за кожною спеціальністю розробляє графік освітнього процесу (додаток 2) та навчальний план (додаток 3), який визначає перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, форми поточного і підсумкового контролю.

2.8. Порядок включення до навчального плану вибіркового освітніх компонентів здобувачем регламентується Положенням про вибіркові освітні компоненти в Уманському національному університеті.

3. ОБСЯГИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ І ТРИВАЛІСТЬ НАВЧАННЯ

3.1. Здобуття вищої освіти на кожному рівні передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти, а саме:

- молодший бакалавр;
- бакалавр;
- магістр;
- доктор філософії;
- доктор мистецтва.

3.2. Обсяг освітньої програми складає:

- молодшого бакалавра
- бакалавра – 240 кредитів ЄКТС (для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається стандартом вищої освіти);

- магістра за освітньо-професійною програмою підготовки - 90 кредитів ЄКТС;

- магістра за освітньо-науковою програмою підготовки - 120 кредитів ЄКТС (дослідницька компонента - не менше 30 %);

- доктора філософії/доктора мистецтва – 30-60 кредитів ЄКТС.

3.3. Тривалість навчання за освітніми програмами складає (як правило):

- молодший бакалаврів
- бакалаврів: 3 роки 10 місяців, за скороченою програмою - 2 роки 10 місяців та 1 рік і 10 місяців;

- магістрів:

- за освітньо-професійною програмою – 1 рік 4 місяці, за освітньо-науковою програмою – 1 рік 10 місяців;

- докторів філософії/докторів мистецтва – 4 роки.

3.4. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин, навантаження одного навчального року 60 кредитів ЄКТС.

4. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4.1. Нова ОП розробляється за ініціативою керівництва Університету, факультету та/або ініціативної групи наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників. ОП розробляється на основі стандартів вищої освіти з

урахуванням вимог професійних стандартів у відповідній професійній області (за наявності останніх), Національної рамки кваліфікацій.

Розроблення нової ОП містить такі етапи:

- формування робочої групи та визначення гаранта освітньої програми (I етап);
- розробка освітньої програми та навчального плану (II етап);
- затвердження освітньої програми (III етап).

4.2. I етап. Формування робочої групи та визначення гаранта освітньої програми.

Робочі групи формуються окремо за кожною ОП на період її розроблення, моніторингу, перегляду, проведення процедур зовнішнього оцінювання (ліцензування, акредитація), самооцінювання або інших необхідних процедур. Склад робочої групи ОП затверджується протоколом кафедри (якщо ОП буде реалізовуватися на одній кафедрі) або протоколом міжкафедрального засідання (якщо ОП буде реалізовуватися кількома кафедрами). При цьому мають бути дотримані вимоги щодо наявності у складі робочої групи:

- для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти не менше трьох осіб, які мають науковий ступінь та/або вчене звання;
- для другого (магістерського) рівня вищої освіти не менше трьох осіб, які мають науковий ступінь та вчене звання, із них – один доктор наук або професор;
- для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не менше трьох осіб, які мають науковий ступінь та вчене звання, із них – один доктор наук або професор.

Під час зазначеного засідання також визначається гарант ОП. Офіційний порядок призначення гаранта ОП регламентується Положенням про гаранта освітньої програми в Уманському національному університеті. Кожна ОП має гаранта, який не може бути одночасно гарантом іншої ОП.

З метою забезпечення участі в розробці, моніторингу та перегляду ОП зацікавлених сторін слід включати до складу робочої групи їх представників (роботодавців, здобувачів вищої освіти, професіоналів та інших стейкхолдерів) або залучати до діяльності робочої групи в інших формах.

Очолює робочу групу її керівник – гарант освітньої програми.

Робочі групи виконують такі завдання:

- обирають вид ОП;
- встановлюють актуальність ОП;
- формують профіль програми;
- визначають форми здобуття освіти та формують пропозиції щодо організації освітнього процесу;

- визначають освітні компоненти;
- розробляють навчальний план, що організаційно супроводжують процес підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною ОП з врахуванням рекомендацій;
- здійснюють аналіз відповідності Ліцензійним умовам;
- узагальнюють пропозиції та формують рекомендації з вдосконалення існуючої ОП;
- беруть участь у моніторингу ОП (узагальнюють пропозиції та рекомендації, здійснюють самообстеження та самооцінювання) та періодичному перегляді ОП.

За запитом робочої групи відповідні структурні підрозділи Університету зобов'язані надати у визначений гарантом ОП строк відомості, необхідні для розроблення та удосконалення ОП.

4.3. II етап. Розробка освітньої програми та навчального плану.

Робоча група проводить аналіз актуальності ОП та оцінює достатність наявних ресурсів. Аналіз актуальності ОП полягає у встановленні суспільної потреби в ОП, її потенціалі шляхом консультацій із зацікавленими сторонами (здобувачами вищої освіти, випускниками Університету, роботодавцями, науковою спільнотою, професіоналами тощо), з'ясуванні виконання основних умов її запровадження. Визначення доцільності відкриття нової ОП полягає в оцінці: 1) зв'язку та узгодженості ОП, що розробляється, з місією та стратегією Університету; 2) потенційному впливу нової ОП на формування контингенту студентів за наявними в університеті ОП (ціль нової ОП – збільшити або допомогти зберегти загальний набір вступників до університету, не впливаючи негативно на набір на інші ОП); 3) тенденцій розвитку спеціальності та розвитку ринку праці; 4) галузевого та регіонального контексту.

Робоча група проводить аналіз ринку освітніх послуг і можливості позиціонування на ньому ОП, аналіз ринку праці, на який орієнтована нова ОП, можливостей майбутнього працевлаштування для потенційних випускників.

Робоча група, виходячи з прогнозованої структури ОП, з врахуванням Ліцензійних умов, за результатами консультацій з профільними службами Університету здійснює попередню загальну оцінку достатності наявних ресурсів (кадрових, фінансових, організаційних тощо) для її реалізації та потреби залучення зовнішніх ресурсів.

Профіль програми складається робочою групою як короткий документ, створений для представлення в усталеній формі загальної інформації про ОП.

Визначення профілю полягає: у визначенні мети ОП (до двох речень); цілей ОП (які повинні відповідати місії і стратегії Університету); загальних та фахових програмних компетентностей, які повинні бути досягнуті в результаті

навчання; кінцевих (програмних) результатів навчання з урахуванням: а) положень Національної рамки кваліфікацій; б) вимог стандартів вищої освіти та встановлення необхідного обсягу ОП у кредитах ЄКТС; в) вимог професійних стандартів; г) позицій та потреб стейкхолдерів; д) тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

При формулюванні програмних компетентностей та результатів навчання слід забезпечити активну роль представників ринку праці в процесі формування компетентнісного опису моделі майбутнього фахівця.

Програмні компетентності (описані за видами: інтегральні, загальні, спеціальні) визначають специфіку ОП.

Основою для формулювання програмних компетентностей ОП є перелік компетентностей стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю. Цей перелік може бути доповнений компетентностями, що визначаються специфікою потреб регіонального або секторального ринку праці (цільовий запит роботодавців).

Програмні результати навчання – узгоджений набір тверджень, які зазначають, що здобувач вищої освіти має знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення навчання за ОП.

Перелік програмних результатів навчання має корелюватися з визначенням переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Для окремих ОП, особливо у випадку регульованих професій, поділ компетентностей на види не застосовується. Тоді це слід відзначити в описі ОП.

Освітня програма повинна передбачати набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills).

Міждисциплінарна освітня програма проектується так, щоби забезпечити досягнення обраних основних результатів навчання з числа тих, які передбачено стандартами спеціальностей, що складають її предметну область, формування компетентностей згідно з відповідним кваліфікаційним рівнем Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», та присвоєння відповідного ступеня вищої освіти в міждисциплінарній області (без присвоєння ступенів вищої освіти за кожною зі спеціальностей, що визначають її предметну область).

Міждисциплінарна освітня програма не передбачає досягнення всіх результатів навчання, визначених стандартами вищої освіти відповідних рівнів за всіма спеціальностями, що визначають її предметну область, у повному обсязі. Міждисциплінарна освітня програма має забезпечувати формування в здобувачів освіти:

– спеціальних (фахових) компетентностей, передбачених кожним з таких стандартів, на рівнях, достатніх для реалізації інтегральної компетентності у визначеній предметній області;

– загальних компетентностей, спільних для стандартів, що визначають її предметну область.

Для сприяння індивідуальній освітній траєкторії та реалізації права здобувача освіти на вибір навчальних дисциплін в рамках міждисциплінарної освіти програми розробляються вибіркові освітні компоненти, виконання яких забезпечує покращення підготовки (підвищення рівня сформованості спеціальних (фахових) компетентностей) за однією зі спеціальностей, що визначають її предметну область, поглиблене ознайомлення з окремими вимірами міждисциплінарної області або її інтегрування з цілісною картиною світу, розвиток загальних компетентностей. Реалізація права здобувача освіти на вибір навчальних дисциплін має сприяти досягненню ним передбаченої освітньою програмою інтегральної компетентності як узагальненого опису його кваліфікаційного рівня.

На підставі програмних компетентностей та програмних результатів навчання робоча група:

- визначає загальний бюджет часу – обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів, який необхідно розподілити;

- здійснює структурування ОП та розподіляє кредити ЄКТС, необхідні для досягнення зазначених результатів.

Визначення кількості кредитів ЄКТС для освітнього компонента здійснюється шляхом оцінки навантаження, необхідного для досягнення результатів навчання.

Мінімальна кількість кредитів ЄКТС для освітнього компонента становить 3 кредити ЄКТС (для курсової роботи, як окремого освітнього компонента, мінімальна кількість кредитів може становити 1 кредит ЄКТС). Робочим групам слід запобігати надмірній фрагментації освітніх компонентів.

Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для освітнього компонента здійснюється на основі програмних компетентностей та програмних результатів навчання. Робоча група формулює результати навчання, які мають бути досягнуті в межах освітнього компонента.

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання здійснюється робочою групою з метою найкращого розвитку та оцінювання компетентностей і досягнення бажаних результатів навчання. При цьому передбачаються різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей здійснюється робочою групою шляхом аналізу розвитку

ключових загальних і предметно-спеціалізованих компетентностей, а також з'ясування того, чи всі програмні ключові загальні та предметно-спеціалізовані компетентності охоплюються освітніми компонентами освітньої програми.

Робочі групи мають провести перевірку узгодженості результатів навчання та програмних компетентностей з:

- Національною рамкою кваліфікацій;
- стандартами вищої освіти;
- програмними результатами навчання (Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми);
- компонентами освітньої програми (Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми).

Робоча група також узгоджує методи викладання з відповідними результатами навчання для досягнення бажаних результатів навчання та методи оцінювання з програмними результатами навчання.

Робочій груп слід враховувати, що обсяг аудиторної роботи здобувачів вищої освіти в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не менше 10 годин для початкового рівня (короткого циклу) та першого (бакалаврського) рівня, не менше 8 годин для другого (магістерського) рівня та третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти, решта обсягу передбачається для самостійної роботи (для заочної, дистанційної та дуальної форми здобуття освіти обсяги аудиторної роботи можуть бути змінені).

Форми та методи навчання і викладання на ОП повинні сприяти досягненню програмних результатів навчання.

За якість освітньої програми відповідальність несуть гарант ОП, робоча група, завідувач кафедри (завідувачі кафедр), а також НПП, які її реалізують. З метою контролю за якістю освітніх програм та їх вдосконалення можуть проводитися різні процедури оцінювання та визнання якості ОП: зовнішні, внутрішні й непрямі.

Основними процедурами зовнішнього оцінювання та визнання якості ОП є:

- акредитація освітніх програм;
- міжнародна експертиза освітніх програм – процедура оцінювання якості ОП визнаними і авторитетними міжнародними експертами в тій науково-освітній галузі, в якій реалізується така ОП.

Для всіх ОП рекомендується регулярно проводити оцінку підготовки фахівців і затребуваних компетентностей (результатів навчання) з точки зору роботодавців, а також затребуваних результатів навчання з точки зору

випускників. Процедурою такої оцінки є опитування роботодавців та випускників (анкетування, інтерв'ювання, соціологічне дослідження тощо).

Основною процедурою внутрішньої оцінки якості ОП є самообстеження освітньої програми. Воно може проводитися як у межах процедур зовнішнього оцінювання якості (акредитації будь-якого виду, міжнародної експертизи), так і з ініціативи гаранта ОП з метою планового внутрішнього контролю якості

4.4. III етап. Відкриття та затвердження ОП. Всі нові ОП мають пройти єдиний порядок відкриття та затвердження, що містить їх послідовний розгляд такими підрозділами:

- кафедрою (або кафедрами), яка рекомендує до розгляду ОП;
- вченою радою факультету, позитивне рішення якої є підставою для розгляду ОП науково-методичною радою Університету;
- науково-методичною радою Університету, яка оцінює відповідність нової ОП усім вимогам, що висуваються до освітніх програм Університету. Висновок про ухвалення ОП науково-методичною радою має рекомендаційний характер для Вченої ради Університету;
- вченою радою Університету, яка затверджує ОП;
- ректором, який вводить в дію ОП.

Перелік документів, необхідних для відкриття та затвердження освітньої програми, що подаються на засідання вченої ради факультету:

- проект освітньої програми (додаток 1);
- проект навчального плану (додаток 3);
- витяг з протоколу засідання кафедри (протоколу міжкафедрального засідання).

Перелік документів, необхідних для відкриття та затвердження освітньої програми, що подаються на засідання науково-методичної ради Університету:

- проект освітньої програми (додаток 1);
- проект навчального плану (додаток 3);
- витяг з протоколу засідання вченої ради факультету.

За результатами розгляду освітньої програми Вчена рада Університету може прийняти рішення про її відкриття та затвердження, направлення на доопрацювання або про відмову у відкритті та затвердженні.

5. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ, МОНІТОРИНГУ, ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ТА ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

5.1. Порядок реалізації освітньої програми визначається Положенням про

організацію освітнього процесу Університету. Для планування освітнього процесу на кожен навчальний рік деканатом факультету разом із кафедрою (ми) складаються робочі навчальні плани за кожною ОП та за кожним курсом навчання.

5.2. Управління освітньою програмою здійснюється на адміністративному та академічному рівнях.

Адміністративне управління ОП здійснює декан факультету, на якому вона реалізується. У разі, якщо ОП реалізується більш ніж одним факультетом, адміністративне управління закріплюється за одним з них.

До функцій адміністративного управління ОП відносяться:

- організація та управління матеріально-технічним і інфраструктурним забезпеченням;
- інформаційне та навчально-методичне забезпечення в частині надання доступу до інформаційних, бібліотечних та інших загальних ресурсів факультету;
- профорієнтаційна робота з потенційними вступниками;
- взаємодія з випускниками, роботодавцями, професіоналами тощо;
- рекомендації щодо складу екзаменаційних комісій;
- координація забезпечення якості освітньої програми, що реалізується на факультеті;
- організація проведення самообстеження освітньої програми.

Академічне управління освітньою програмою здійснює гарант ОП.

Завданнями академічного управління ОП є:

- 1) здійснення контролю за якістю роботи НППІ, які забезпечують реалізацію ОП;
- 2) аналіз і впровадження кращого досвіду світової та вітчизняної вищої освіти у зміст і технологію реалізації ОП;
- 3) взаємодія зі структурними підрозділами Університету з питань проєктної, дослідницької роботи, практики здобувачів вищої освіти;
- 4) взаємодія з роботодавцями та випускниками для уточнення вимог до компетентностей випускника і оцінки обраних технологій реалізації ОП і якості підготовки фахівців;
- 5) підготовка освітньої програми до процедур оцінки якості (включаючи акредитацію, сертифікацію, експертизу).

5.3. Моніторинг освітньої програми здійснюється з метою визначення, чи є призначення кредитів, означені результати навчання та розраховане навчальне навантаження досяжними, реалістичними та адекватними. Моніторинг здійснюється, як правило, робочою групою. До здійснення моніторингу можуть

долучатися експерти: НПП, професіонали-практики, здобувачі вищої освіти. Суттєвим елементом для перевірки та перегляду призначення кредитів є зворотний зв'язок із зацікавленими сторонами. Робоча група має інформувати здобувачів вищої освіти і НПП про мету моніторингу та спосіб його здійснення.

Моніторинг може проводитися у різний спосіб – анкетування, опитування, інтерв'ювання (у тому числі здобувачів вищої освіти та випускників з метою аналізу їх власного досвіду), моніторинг досягнутих результатів, оцінювання ОП на відповідність критеріям забезпечення якості освітніх програм тощо.

5.4. Вимоги до освітньої програми та результатів навчання:

- реалізується відповідно до плану розвитку та Статуту Університету;
- сприяє виконанню місії та досягненню цілей Університету;
- враховує потреби ринку праці та цільової групи (вступники, батьки, роботодавці);
- назва узгоджується зі змістом;
- методи і форми навчання, у т.ч. обсяги самостійної роботи здобувачів вищої освіти та практики, сприяють досягненню цілей освітньої програми;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути сформульовані таким чином, щоб слугувати основою для оцінювання знань і навичок випускників ОП;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути адекватними і порівнюваними з результатами навчання відповідного рівня вищої освіти;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають відповідати вимогам і тенденціям законодавства, що регулює відповідну професійну сферу;
- при наявності професійного стандарту, цілі та результати навчання мають враховувати необхідність набуття та застосування знань і навичок, зазначених у стандарті.

5.5. Вимоги до розвитку освітньої програми та НПП, які її реалізують:

- розвиток є безперервним процесом;
- до розвитку залучені здобувачі вищої освіти і роботодавці;
- НПП, які реалізують освітню програму, ознайомлені з її цілями;
- система зворотного зв'язку (за участю здобувачів вищої освіти, випускників, роботодавців, викладачів) є ефективною, а її результати прикладними;
- кваліфікація НПП, які реалізують освітню програму, відповідає вимогам, встановленим законодавством;
- НПП, які реалізують освітню програму, мають відповідний рівень викладацької компетентності;

- НПП, які реалізують освітню програму, беруть участь у наукових дослідженнях і розробках;

- система розвитку персоналу є ефективною: НПП, які реалізують освітню програму, мають можливості для самовдосконалення та саморозвитку, проводяться регулярні інтерв'ю (анкетування) та/або застосовуються інші методи розвитку персоналу;

- запрошені НПП (у тому числі із закордонних закладів вищої освіти) залучені до викладання у межах освітніх програм;

- НПП, які реалізують освітню програму, регулярно використовують у подальшому свої знання та навички поза Університетом та беруть участь у конференціях;

- вимоги для вступу на навчання здобувачів вищої освіти базуються на якостях, необхідних для досягнення результатів навчання;

- система консультування здобувачів вищої освіти (щодо навчання, кар'єри тощо) є ефективною;

- оцінка результатів навчання включає в себе зворотний зв'язок здобувачів вищої освіти, який підтримує їх розвиток;

- здобувачі вищої освіти беруть участь у програмах міжнародної мобільності;

- здобувачі вищої освіти залучені у процес прийняття рішень на різних інституційних рівнях;

Освітнє середовище Університету:

- включає всі приміщення, що необхідні для проведення навчання (аудиторії, тренінгові аудиторії, лабораторії, кімнати для самостійної роботи та відпочинку здобувачів вищої освіти тощо);

- має достатній потенціал, враховуючи кількісний склад здобувачів вищої освіти;

- обладнано відповідно до сучасних вимог (відео- проектори, Інтернет тощо).

5.6. Перегляд освітніх програм з метою їх удосконалення здійснюється у формі оновлення.

Підставою для оновлення ОП можуть бути:

- ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми або НПП, які її реалізують або інших стейкхолдерів;

- результати оцінювання якості;

- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації освітньої програми.

Оновлення відображаються у відповідних структурних елементах ОП

(навчальному плані, матрицях, робочих програмах освітніх компонентів, програмах практик і т.п.).

Навчальні плани підлягають моніторингу та періодичному перегляду відповідно до змін в ОП.

Всі оновлені ОП мають пройти єдиний порядок затвердження, який містить їх послідовний розгляд такими підрозділами:

- кафедрою (спільним засіданням кафедр), позитивне рішення якої (яких) є підставою для передачі матеріалів декану факультету (у протоколі кафедри повинно бути вказано, що саме оновлено в ОП);

- вченою радою факультету, позитивне рішення якої є підставою для розгляду ОП науково-методичною радою Університету (у протоколі вченої ради факультету повинно вказуватися, що саме було оновлено в ОП);

- науково-методичною радою Університету, яка оцінює відповідність оновленої ОП всім вимогам, що пред'являються до освітніх програм Університету. Висновок про схвалення ОП науково-методичною радою є рекомендаційним для Вченої ради Університету;

- Вченою радою Університету.

За результатами розгляду освітньої програми вчена рада Університету може прийняти рішення про її затвердження або направлення на доопрацювання.

5.7. Освітня програма може бути закрыта та вилучена з переліку ОП, що реалізуються в Університеті, за таких умов:

- з ініціативи гаранта ОП або завідувача кафедри (кафедр), де вона реалізується;

- з ініціативи факультету, при їх відмові від реалізації ОП;

- з ініціативи Університету;

- у разі переформатування ОП. У цьому випадку об'єднана або роз'єднана освітня програма розробляється і проходить затвердження як нова, а за тими освітніми програмами, що реалізувалися до переформатування, припиняється набір здобувачів вищої освіти на навчання. Після завершення навчання здобувачів вищої освіти на останньому курсі (році) освітня програма вилучається з переліку ОП, що реалізуються в Університеті;

- з ініціативи Університету, якщо в результаті будь-якої з процедур зовнішньої або внутрішньої оцінки якості освітньої програми отримано висновки про її низьку якість.

Рішення про закриття освітньої програми та вилучення з переліку ОП, що реалізуються в Університеті, приймає вчена рада Університету.

5.8. До 15 жовтня затверджуються склади робочих груп освітніх програм, які розробляються вперше та тих, які реалізуються в Університеті (за потреби).

5.9. Робочі групи з 15 жовтня до 1 грудня розробляють або оновлюють освітні програми (з врахуванням рекомендацій усіх зацікавлених стейкхолдерів та на основі звітів щодо як самооцінки освітніх програм так і зовнішніх оцінок).

5.10. З 1 грудня до 1 січня усі проекти освітніх програм оприлюднюються на офіційному сайті Університету.

5.11. З 1 січня до 1 березня робочі групи здійснюють доопрацювання освітніх програм з врахуванням отриманих пропозицій, зауважень та рекомендацій.

5.12. З 1 березня до 1 червня освітні програми повинні пройти усі процедури затвердження.

5.13. Усі затверджені освітні програми оприлюднюються на офіційному сайті університету до початку прийому здобувачів у поточному календарному році.

5.14. З огляду на конкретні умови функціонування Університету, реалізації та перегляду ОП, ректор може своїм наказом встановлювати інші строки проведення зазначених вище процедур.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Відомості про освітні програми розміщуються на офіційному сайті Університету.

6.2. Відповідальними за формування та зберігання паперових версій ОП є її гарант.

6.3. Відповідальними за повноту та своєчасність розміщення інформації про освітню програму на офіційному сайті Університету є гарант освітньої програми.

6.4. Положення про освітні програми в Уманському національному університеті затверджується Вченою радою Університету та вводиться в дію наказом ректора Університету.

6.5. Зміни та доповнення до Положення оформлюються шляхом викладення його в новій редакції та затверджуються у тому ж порядку, що й Положення.